

Ord. Prof. Malik SAYAR
1892 - 1965

Türkiye'de jeoloji ilminin yerleşmesine, gelişmesine 've genç neslin yetişmesine okul kitapları ve yayınlarıyla 45 yıl hizmet etmiş olan Ord. Prof, Malik Sayar, 11 Mart 1965 Perşembe günü gecesi 19:00 - 20:00 civarında hayata gözlerini yummuştur. Bu yazıda hayatı kısaca özetlenecek, Türk maarifine ve üniversitelerimize verdiği emekler belirtilecek ve bazı hususiyetleri açıklanacaktır.

Ord, Prof, Malik Sayar, 1892 yılında İstanbul'da, Çamlıca'da doğmuştur, Babası meşhur Matematikçi Salih Zeki Beydir. Galatasaraydan mezun olduktan sonra Maarif Vekâleti tarafından açılan imtihanı kazanarak, Fransa'ya gönderilmiş ve Lyon Üniversitesinde jeoloji tahsil etmiştir, 1913 yılı sonunda yurda dönmüş*, 1914-1918 tarihleri arasında Sina cephesinde yedek subay olarak vazife görmüştür, Terhis olduktan sonra, 9 Aralık 1918 de İstanbul Darülfünunu «İlm-i-arz ve Maadin» dersi asistanlığına tâyin edilmiştir« 1919 Temmuzunda Müderris Muavini (Doçent), 1924 te de Jeoloji Petrografi ve Paleontoloji Muallimliğine terfi etmiştir, 1933 yılına kadar 15 yıl bu üniversitede çalışmış, memleketin taş ve fosillerini inceliyerek, orijinal çalışmalar, kıymetli koleksiyonlar yapmış ve binlerce öğrenci yetiştirmiştir,

A, Malik Sayar 19 Ocak 1919 ilâ 24 Aralık 1922 tarihleri arasında Halkalı Ziraat Mektebî Âlisinde «İlm-i-arz» ve «Madeniyat» muallimliği yapmış, zirai jeoloji dersini okutmuştur. 1924 Ekiminde pek az bir süre Yüksek Mühendis Mektebi Müdür Muavinliğinde bulunmuş^ 1930 ilâ 1935 yılları arasında Fen Tıbbi Okulunda ve 1933 - 1944 yılları arasında da İstanbul Kız

Lisesinde ve Pertevniyal Lisesinde il yıl Tabîî İlimler hocalığı yapmıştır,

Malik Sayar İstanbul Darülfünununda hoca iken, 16 Nisan 1921 de Damat Kenan Beyin Türkiye'den ve Mühendis Mektebi Âlisinden ayrılması ile yerine üniversitemizin temeli olan bu mektebe «İlm-i-arz» dersi muallim muavini unvaniyle tâyin edilmiş ve 1924 te de muallimliğe terfi ettirilmiştir»

1944 yılında Yüksek Mühendis Mektebinin Teknik Üniversite haline gelmesiyle A₅ Malik Sayar, İnşaat Fakültesinde Jeoloji Profesörü olarak bütün çalışmasını üniversitemize, hasretmiş^ bir genç gibi zevk ve titizlikle uğraşarak jeolojinin gelişmesine, yeni îboratuvar ve kürsülerin oluşmasına, Maden Fakültesinin kurulmasına büyük bir emek vererek çalışmış, 1953 - 1955 yılları arasında Maden Fakültesi Dekanlığını yapmış ve 1954 yılında Ordinaryüslüğe yükseltilmiştir» Emekliye ayrıldığı 1963 yılı sonuna kadar 42 yıl, bu müessesede İlm-i-arz ve Madeniyat, Jeoloji^ Jeoloji - Mineraloji, Petrografij Paleontoloji ve Tatbikî Jeoloji derslerini okutmuş^ kürsülerini yönetmiştir* Bütün hayatı boyunca muhtelif öğretim müesseselerinde 45 yıl, genç neslin yetişmesine büyük bir titizlik ve emek vererek çalışmış, Türk maarifine ders ve yayınları ile hizmet etmiştir,

Örd* Prof« Malik Sayar ders kitapları ve yayınları ile Türk maarif hayatına büyük hizmetleri dokunanlardan biridir. Bizler, bizden evvelki ve sonraki nesiller 5 liselerde A, Malik Sayar'ın yazmış olduğu «Arziyat» ve «Jeoloji» adlı kitabı okumuştur, 1924-1950 yılları arasında 26 yıl Türkiye'de bütün liselerde okunan tek jeoloji ders kitabı Malik Beyin yazmış olduğu veya diğer meslektaşları ile (A. Tefik Gökmen veya Malik Ogan'la beraber) hazırlanmış bulunduğu kitaplardır.

Darülfünun ve üniversite öğrencileri için yazmış olduğu ders kitapları: «Madeniyat ve Arziyat», «Mineraloji ve Jeoloji»^ «Bayındırlık işlerinde Jeolojinin Yardımı», «Paleontoloji», «Türkiye Mermerleri» mütaaddit defalar basılmış olup, bugün dahi birçok öğrencilerin ve mühendislerin faydalandıkları . eserler arasında yer almaktadır,

Ord. Prof, Malik Sayarın yazmış olduğu ders kitaplarından başka, yirmiye yakın orijinal çalışma₃ araştırma ve inceleme yayınlamıştır» Bunlardan bilhassa omurgalı hayvan' fosilleri üzerindeki

neşriyatı Avrupa literatürüne girmiş ve Türkiye'de bu tip çalışmaların öncülüğünü yapmıştır. Malik Sayar tabii ilimlerden başka boş zamanlarında eski paralarla (bilhassa Friky ve Helenistik çağı Yunan paraları) uğraşmaktan zevk alır ve koleksiyonlar yapardı. Bu konularda tarih mecmualarına makaleler yazmıştır,

Burada, Örd« Prof, Malik. Sayar'ın birkaç kelime ile bazı hususiyetlerinden de bahsetmek isterim« Malik. Bey temiz kalpli«, titiz tabiatlı³ hoş sohbet, zevki selim sahibi[^] çabuk kızan fakat kin tutmıyan⁵, her şeyi yüze söyliyen, arkadan lâf etmeyi sevmiyen³, olduğu gibi görünen bir 'insandı. Kimseye fenalık yapmazdı[^] belki de fenalık yapmak elinden gelmezdi; insanların iyiliğini istiyen ve gençlerin yetişmesini gönülden arzu eden bir insandı. Eski eserlere[^] zaman zaman taş³, tabağa[«], zaman zaman pula³, paraya merak saran ve güzel koleksiyonlar yapan ve bunları göstermekten[^] kıymetlendirmekten zevk alan bir insandı.

ÖrdL Prof. Malik Sayar'm Yayınları

- 1 — (1920) : İlmî Arzı zirai* *Matbaai âmire taş basması*, (Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi 1. sınıfında okutulan dersin notları) 80 sayfa, 40 şekil.
- 2 — (1920) : Anadolu ilmî Arz haritası, 1:1 500 000 ölçekli renkli, (Damat Kenan Beyle beraber),
- 3 — (1921) : Boğaziçi'nin jeolojik teşekkülâtı. *Aylık Teni ^iraai Gazetesi*[^] no. 2, 1 Haziran 1921, istanbul.
- 4 — (1924) : istanbul Boğazı'ndaki volkanik satirden *Aylık Yeni ^iraat Gazetesi*[^] no« 22₅ 1 Şubat 1924₅ **istanbul**.
- 5 — (1924) : istanbul Boğazı'ndaki trakit ve andezitler. *Aylık Teni Ziraat Gazetesi*, no. 23₅ 1 Mart 1924, İstanbul
- 6 — (1924₃ 1927) : Arziyat, *T.C. Maarif Vekâleti Neşriyatı*, İstanbul Matbaai Âmire, (orta okulların üçüncü sınıfında okutulan ders kitabı) 156 sayfa, 113 şekil.
- 1 —• (1924) : Geyve civarında Yılanda heyelanı. *Maarif Vekâleti Neşriyatı*, no« 52₅ istanbul. (İbrahim Hakkı Akyol, Ahmet Müştak ile beraber).

- 8 — (1926) : Madeniyat ve Arziyat« *T.C. Mühendis Mektebi Kütüphanesi istanbul Millî Matbaa*, büyük 464 sayfa, 669 şekil (Darülfünun ve Mühendis Mektebinde okutulan ders kitabı).
- 9 — (1930) : Sürmene ve öf mıntakasının jeolojik teşekkülâtı ve petrografik bünyesi* *Ist. DarüL Fen Fak. JeoL Enst. Neşriyatı*^ no. 4, sayfa: 1039-1050, 4 şekil (Doğu Karadeniz'de, Araklı - Rize arasında 1929 Temmuzunda husule gelen genç taşkın ve heyelanı esnasında toplanan kültelerin etüdü.)
- 10 — (1932) : Mineraloji ve Jeoloji, *istanbul Darülfünunu Fen Fakültesi neşriyatı*. Devlet Matbaası, İstanbul. 670'sayfa, 735 şekil.
- 11 — (1933) : Une faune de Vertébrés miocènes près d'Istanbul. *C. R. Soc. GéoL France*. (H. N* Pamir ile beraber).
- 12 — (1933) : Küçükçekmece Fosil Fıkraı Hayvanlar Mecmuası (Hamit Nafiz Pamir'le beraber) (Vertébrés fossiles de Küçükçekmece). *Ist. DarüL JeoL Enst, Neşriyatı*, no. 8, İstanbul, 120 sayfa, 1 harita, 16 plânş* (Küçükçekmece'de bulunan Omurgalıların paleontolojik etüdü.)
- 13 — (1934) : Jeoloji (A. Tefvik ile beraber), *İstanbul Devlet Matbaası*^ Liselerin II sınıfında okutulan ders kitabı, 350 sayfa 335 şekil, 1 tane Türkiye'nin renkli jeolojik haritası,
- 14 — (1939) : Jeoloji (Malik Ongan ile beraber). *İstanbul Millî Eğitim Basımevi*^ 1950 yılına kadar liselerde okutulan ders kitabıdır.
- 15 — (1943) : Türkiye inşaat Taşları. /. T. Ü. *Dergisi*, İstanbul yıl: I, 7 sayfa,
- 16 — (1944) : Milâttan önce 350-280 yıllarında Anadolu, Trakya ve Makedonya'da basılan bazı altın paralar. *Tarihten Sesler Aylık Tarih Mecmuası*^ cilt 2, sayı 13-14, sahife 3-12, istanbul.
- 17 — • (1945) : Ankara Teknik Üniversitesi aianıyla civarı yereyle- rinde yapılan jeolojik araştırmalar. *I.T.Ü. Dergisi*, **istanbul**, sayı 3, sayfa 92-94.
- 18 — (1949) : Mineraloji ve Jeoloji (2. baskı, 3. baskı, 1960), **İ.T.U.** Kütüphanesi 188, *Ist. Teknik Üniversitesi Matbaası*? 720 sayfa, 748 şekil, **1:100 000** ölçekli istanbul' ve civarının jeolojik haritası ilâve edilmiştir,

- 19 — (1951) : Bayındırlık İşlerinde Jeolojinin Yardımı ve Türkiye İnşaat Taşları Hakkında Notlar. I.T.Ü. Kütüphanesi 266, *Teknik Üniversitesi Matbaası*, İstanbul, 152 sayfa, 63 şekil ' (Teknik Üniversite İnşaat Fakültesi Ders kitabı) (2. baskı, 1955).
- 20 — (1952) : Afyonkarahisar diyatomit kitleleri *İ.T.Ü. Dergisi*, cilt 9₃, yıl 9, sayı 1,4 sayfa.
- 21 — (1953) : İstanbul civarında Üst Miosen Omurgalılarına ait yeni müşahedeler» *İ.T.Ü.- Dergisi*, İstanbul, cilt 9, yıl 9₃, sayı 3_f, sayfa 9-12, 4 şekil.
- 22 — (1955) : Menfi kristal şeklindeki sivili enklüzyonlar hakkında *I.T.Ü: Dergisi*, İstanbul, cilt 11, no. 3-4, sayfa 65-66, 6 • şekil.
- 23 — (1955) : Türkiye Mermerleri ve İnşaat Taşları. *İ.T.Ü. Maden Fakültesi Tayım* (K. Erguvanlı ile beraber) (2. baskı 1962) Kâğıt ve Basım İşleri, İstanbul. 156 sayfa, 55 şekil, 9 tablo, renkli 18 plânş»
- 24 — (1958) : Paleontoloji Dersleri. 1. Fasikül: Omurgasız Hayvanlar fosilleri. *İ.T.Ü. Maden Fakültesi Tayımı*, Teknik Üniversite Matbaası^ İstanbul, 174 sayfa, 270 şekil
- 25 — (1959) : Présentation et étude d³un quartz à cavités de formes cristallographiques définies. *Bull. Soc, Fr. Miner, Crist., LXXXII*, 231-3, 4 fig.
- 26 — (1962) : İstanbul'un surlar içindeki kısmının jeolojisi, *İ.T.Ü. Maden Fakültesi Tayımı*, 1962 (C. Sayar ile beraber).